

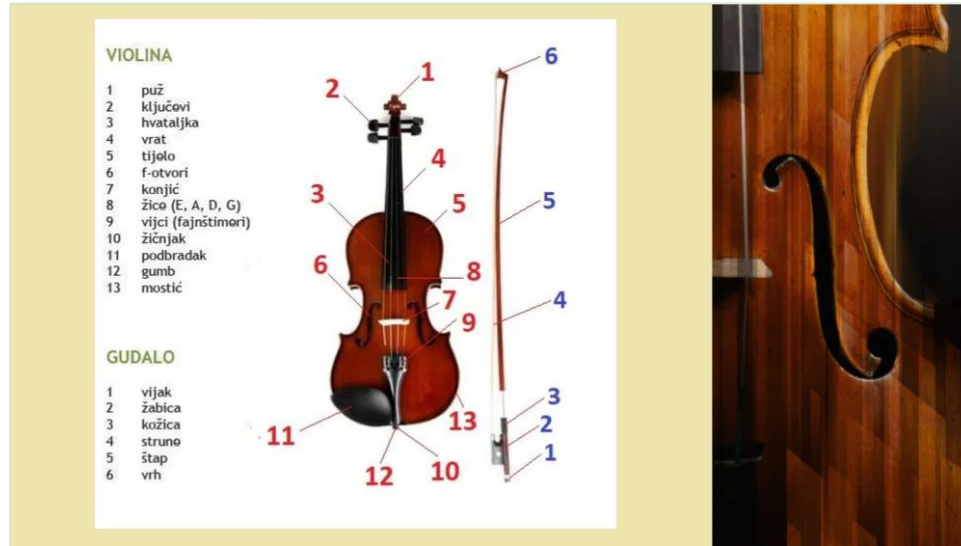
Kratki povijesni razvoj violine

 za učenike 6. razreda osnovne glazbene škole
Silvana Vulas

Osnovna glazbena škola "Lovro pl. Matačić" Omiš
listopad 2024.

KRATKI POVIJESNI RAZVOJ VIOLINE

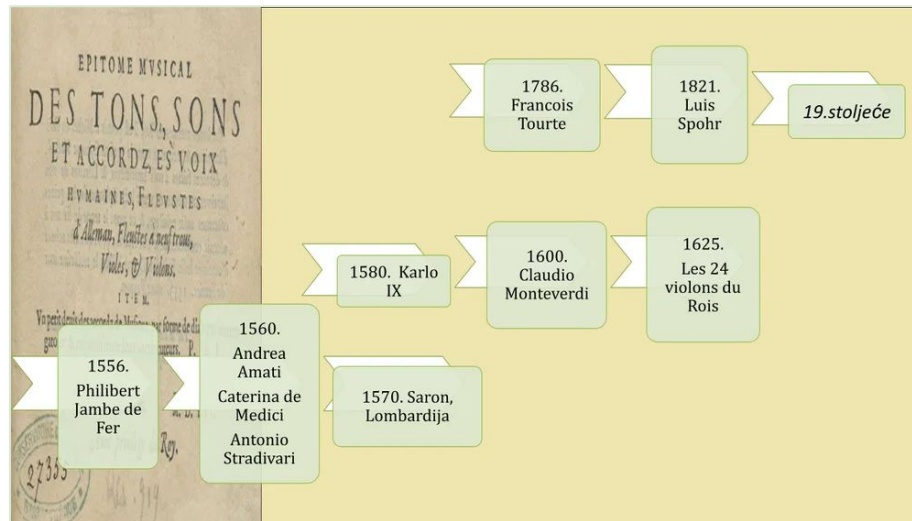
Nesumnjivo da je violina vođa orkestra, lijepo oblikovanog tijela i zanosnog zvuka. Smatra se da je nastala kao spoj utjecaja različitih instrumenata. *Ravanastrom* se koristio prije 5000 godina na Šri Lanki. Imao je jednu žicu koja je pokrivala raspon današnje violine. U 10.stoljeću na Bliskom Istoku koristi se *rebek*, Pridržava se bradom i ima 3 žice. Srednjovjekovni trubaduri sviraju na *vieli-vituli*(od 3-5 žica, lat. žičani instrument (Vitula je boginja radosti kod Rimljana te se instrument nazivao "onaj koji te usrećuje"). Slična je i *lira da braccio*, *viola da braccio* (tal.), *geige* (njem.), *violon* (franc.). Smatra se da su neke manje violine nošene u džepu kaputa te su korištene u raznim svjetovnim prigodama. U svojim madrigalima je koristi i Claudio Monteverdi. Današnju violinu spominje Philibert Jambe de Fer u djelu *Epitome Musica* (1556.) o načinima ugađanja. Nalazimo je oslikanu na muralu crkve u Saronu (1570., pokrajina Lombardija). To područje je bogato drvom koje je potrebno pri izradi (smreka i javor). Tada počinje i masovna proizvodnja violina te se vjeruje da je za to zaslužan Andrea Amati djelomično i zbog narudžbe Catherine de Medici (1560), a 1566 stvara suvremeni oblik violine, koji se popularizira i narudžbom francuskog kralja Karla IX. Poznata je izrada instrumenata i u obitelji Stradivari koji izrađuju violine posebnog tona, čistog i jasnog. Francuski kraljevi imaju velik utjecaj na razvoj. Kasnije i kralj Louis XIII.(1626.) utemeljuje kraljevski orkestar Les 24 violons du Rois. François Tourte (1786.) današnjem gudalu daje konačan oblik. Dijelovi violine su korpus (gornja i donja ploča, obod, konjić, dušica, f otvori, žičnjak, a dodatni dio je podbradak), vrat (hvataljka), glava (puž i vijci za ugađanje), četiri žice (ugodene u kvintama g, d1, a1, e2) te gudalo (štap, strune, žabica i vijak).Nijemac Louis Spohr (1821.) postavlja podbradak. Žice su rađene od crijeva (telećih i ovčjih),strune na gudalu zatežu se od niti dlake konjskog repa, F otvori, dušica violine te visina konjića i dužina vrata standardiziraju se u 19.stoljeću. Time je violina kompletirana. Zadane vrijednosti u tadašnjim omjerima izrade ostaju do danas. Rast popularnosti dolazi i zbog virtuoza koji se pojavljuju, a najpoznatiji je Niccolo Paganini. Uloga virtuoza u razvoju violinske tehnike je značajna. Većina djela je pisana u osnovnim notnim okvirima, a virtuoz je svojom interpretacijom izvodio dodatke djelu ovisno o sposobnosti (najčešće pri kraju glazbenog odlomka- cadenze). Jedan od njih je i Ivan Mane Jarnović, violinski virtuoz hrvatskog podrijetla. Razvoj virtuoza dovodi do složenosti notnih zapisa i novih tehničkih elemenata za lijevu i desnu ruku. Neke od tehnika koje se koriste su: staccato, spiccato, ricochet, marteles, pizzicato, col legno, tremolo, vibrato i sl. Svaka tehnika daje osobitu boju glazbenom djelu. Tek u novije doba (1938.) dolazi do nove promjene i pojave električne violine koju dizajniraju Marshall Moss i inženjer William Bartley. Žice se oblažu metalnom ovojnicom, kasnije u potpunosti nestaje crijevo. Započinje i upotreba plastičnih dijelova, a štap gudala se izrađuje i od karbonskih materijala. Međutim, ljepota violinskog zvuka te raspon oktava i danas čine violinu privlačnim instrumentom. Zvuk se stvara potezom gudala po žicama, a prenosi tako što titraj žice nošen preko dušice odzvanja na donjoj dasci.

Današnji instrumenti
 Sastavni dijelovi violine
 Sastavni dijelovi gudala

Preteče današnje violine
Pojedini instrumenti koriste se kao
narodni instrumenti i danas

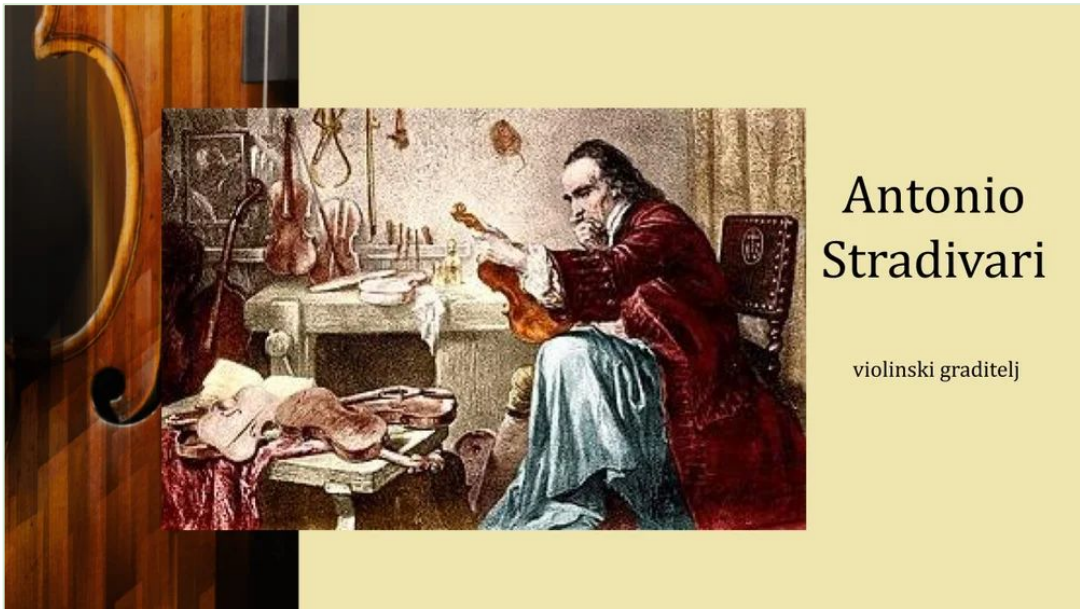

Put violine

... od prvog spomena Philiberta Jambe de Fera 1556. do 19. stoljeća

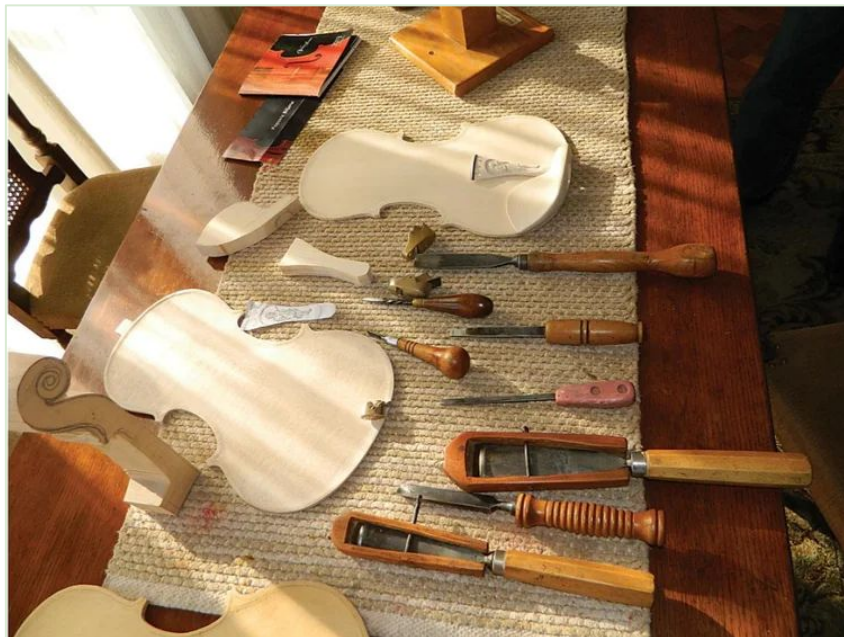
Prvi prikaz violine
sviranje na instrumentu

Antonio Stradivari

violinski graditelj

Antonio Stradivari
talijanski graditelj violina

Pogled u
graditeljevu radionicu

Pažljivo nanošenje laka na tijelo violine. Prema predaji tajna violinskog zvuka je u sastavu i količini laka kojim se violina premazuje. Znanstvenici su utvrdili da se odstupanja u sastavu laka različitih graditelja razlikuju samo u količini laka te se zaključuje da lak nije glavni nositelj boje zvuka instrumenta.

Prve žice na violini izrađivale su se od crijeva ovaca ili koza. Takve žice su tanke i elastične. Koriste se i danas kad izvođač želi naglasiti mekan i sonorant zvuk instrumenta, te je tehniku prstiju potrebno prilagoditi ovoj vrsti žica. Njihova jačina je manja u odnosu na ovijene žice, a postavljaju se opletanjem oko rupice na žičnjaku.

Za strune na gudalu koristi se konjski rep. Najpoznatije kvalitetom i bojom su strune mustanga, divljeg konja. Iako nailazimo i na tamne strune, za gudalo se uvijek koriste bijele. Moderni graditelji su konjski rep pokušali zamijeniti modernim materijalima, no rezultat boljeg zvuka nije postignut.

barokno gudalo

moderno gudalo

Barokno gudalo s uzvišenjem štapa prema gore te moderno gudalo s udubljenjem štapa prema dolje. Razlike se očituju i u zaobljenju na vrhu gudala te obliku žabice ako i napetosti struna. Kod baroknog gudala strune su blago napete dok se kod modernog za postizanje napete strune treba više zategnuti vijak na žabici. Barokno gudalo s uzvišenjem štapa prema gore te moderno gudalo s udubljenjem štapa prema dolje. Razlike se očituju i u zaobljenju na vrhu gudala te obliku žabice ako i napetosti struna. Kod baroknog gudala strune su blago napete dok se kod modernog za postizanje napete strune treba više zategnuti vijak na žabici.

Antonio Stradivari violina

Najpoznatiji graditelj violina valove u izradi gornje i donje daske tijela (korpusa) instrumenta koristi za razonantnost. Gornja daska ima veća ispupčenja ispod hvataljke i žičnjaka, a donja daska kod mjesta dušice. Znanstvenici nisu našli odstupanja u sastavu laka u odnosu na druge graditelje.

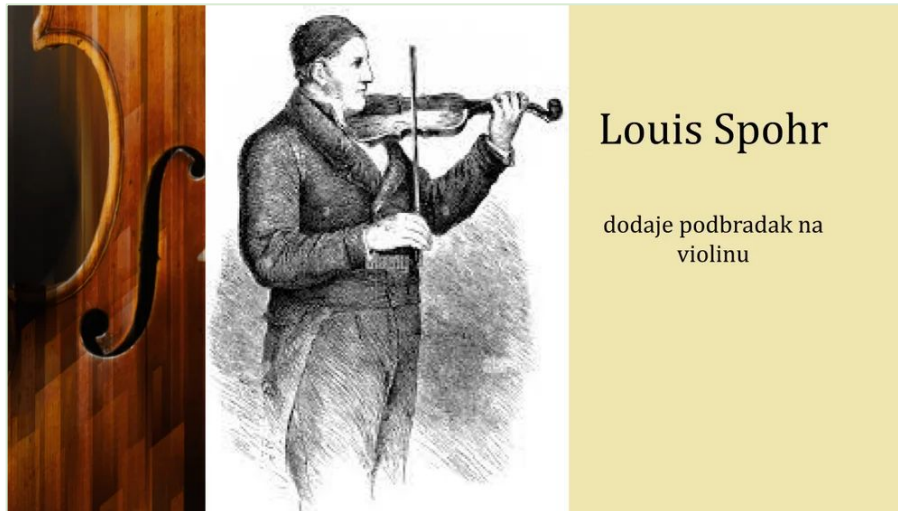
Andrea Amati violina

Oblik violina Amati obilježavaju dva blaga vala na gornjoj dasci i jedan val na sredini donje daske tijela (korpusa) instrumenta. Amatijeve violine imaju jači zvuk od Stradivarijevih i lakše rezoniraju u većim prostorima. Nekim violinskim virtuozima narednih stoljeća Amatijeve violine postaju omiljeni instrument.

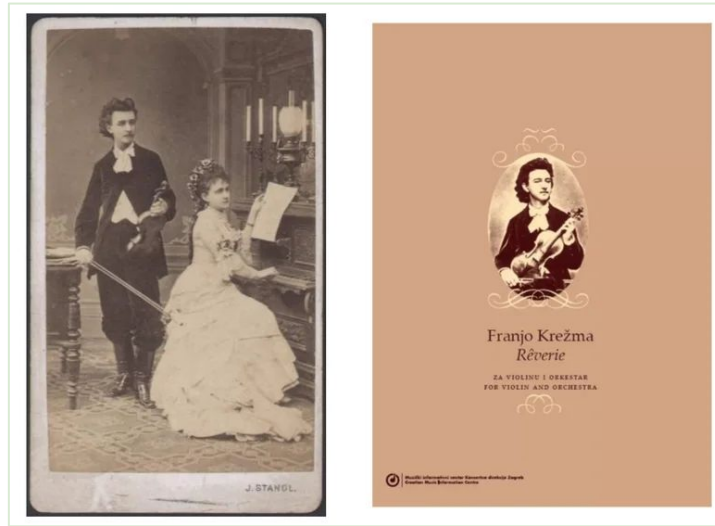
Brojne violinske škole i različiti načini poučavanja violine tijekom prošlosti trudile su se postaviti smjer za uspješno sviranje točne visine tona, postizanje lijepe boje tona te interpretaciji koja odgovara karakteru skladbe. Antonio Vivaldi suočen s činjenicom samostanskog života odlučuje u punini istaknuti virtuoziitet ženskog sviranja u orkestru časnih sestara. Leopold Mozart donosi vrlo detaljne upute te možemo pretpostaviti da je jednakom metodom poučavao i mladog Wolfganga. Paganinijevo učenje na pokušajima i pogreškama rezultira nevjerojatnim bravurama i proširenju virtuoziiteta dotadašnjih violinista.

Podbradak na violinu dodaje Louis Spohr iz potrebe da se instrument drži u ravnini, a ne u blagom padu kao što je tada bilo uvriježeno. Spohr je bio vrstan violinist i često je nastupao, te slušao izvedbe drugih virtuozu. Dodavanje podbratka pozicioniralo je violinu na ramenu svirača. Pri tom se pokreti lijeve i desne ruke oslobađaju i lakše se izvode teža tehnička mjesta te se time otvaraju nove mogućnosti skladateljima za violinu.

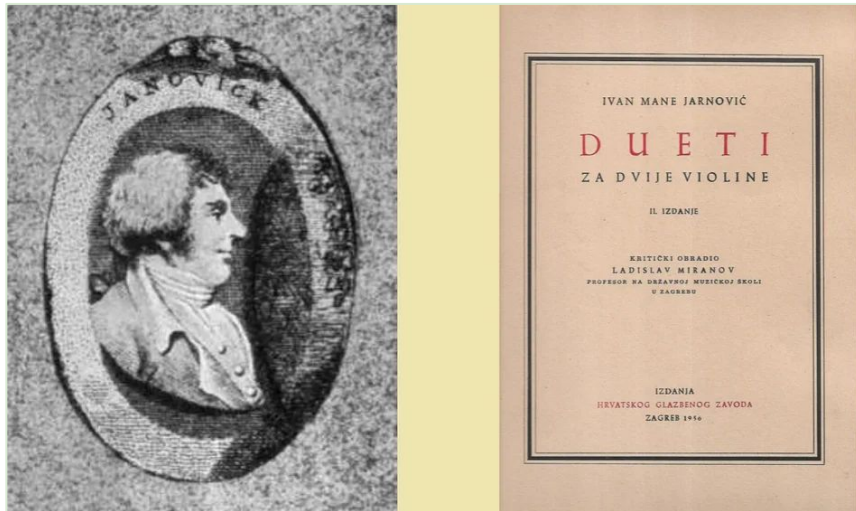

Niccolò Paganini, talijanski violinski virtuoz najpoznatiji po izvođenju nevjerovatnih bravura i tehničkih elemenata. Legenda kaže da nije vježbao prije nastupa jer se iz njegove sobe za pripremu nisu čuli tonovi. Paganini je uspješno skladao te izvodio i svoje skladbe na javnim nastupima. Violinsku tehniku je temeljito poznao i rado je pokazivao. Skladao je i nježne i melodiozne skladbe pokazujući raznolikost svog karaktera.

Franjo Krežma

hrvatski violinski virtuoz u vrlo kratkom životu je postigao slavu i kao virtuoz i skladatelj djela za violinu. Temperament i svježina virtuoza se najviše ističu u komentarima tadašnjih slušatelja uspoređujući ga s Paganinijem.

Ivan Mane Jarnović, hrvatski violinski virtuoz iza kojeg su ostale legende o umješnosti i vještini violinskog virtuoza. Lakoća kojom je svirao ogleda se i njegovim u duetima za dvije violine. Slušatelji su se divili kristalno čistom tonu, a u šali je znao povezivati baratanje gudala s vještinom mačevanja i igranja bilijara.

Violina od karbonskih materijala u usporedbi s klasičnom violinom od drva. Konjić nije zamijenjen već su mu adaptirane nožice da bolje prijanja na karbonsku podlogu. Zvuku takvog instrumenta nedostaje toplina boje i punina različitih zvučnih valova koje ljudsko uho percipira kod sviranja instrumenta izrađenog od drva. Sposobnost drva da zadrži rezonantnost unatoč tijeku vremena istodobno dajući različite frekventne jačine i gustoće ono je što čini violinu iznimnom.